

بررسی استراتژی‌های مدیریت ریسک محیطی و نقش تعدیل‌کننده مسئولیت اجتماعی شرکت در تصمیمات مربوط به تامین مالی پروژه

امیر صالحی او مریم لشکری زاده ۲

۱ کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

دانشجو amirsalehimohajer@gmail.com

۲ استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

مسئول مکاتبات lashkarizadehm@yahoo.com

چکیده

مسئولیت اجتماعی شرکت در قرن اخیر اهمیت ویژه‌ای یافته‌است. شرکت‌ها بر روی سیاست‌های مسئولیت اجتماعی و اجرای آن‌ها تمرکز می‌کنند. موسسات مالی باید عوامل متعددی را قبل از تامین مالی هر پروژه مدنظر قرار دهند. ریسک زیست محیطی، یکی از عوامل مهم است. از این رو، هدف مقاله حاضر بررسی استراتژی‌های مدیریت ریسک محیطی و نقش تعدیل‌کننده مسئولیت اجتماعی شرکت در تصمیمات مربوط به تامین مالی پروژه است. پژوهش حاضر بر حسب نحوه اجراء از نوع پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه مدیران شعبات تهران بانک هایی است که در زمان تحقیق در بورس اوراق بهادار تهران حضور داشته باشند. با استفاده از فرمول جامعه نامحدود حجم نمونه ۳۸۴ نفر محاسبه شد. در این پژوهش روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای دو مرحله‌ای انجام شد. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد سرفراز و همکاران (۲۰۱۸) شامل ۴۰ سؤال استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای تعداد ۲۰ پرسشنامه، برابر با ۰,۷۸۱ تعیین شد که بزرگتر از ۰,۷ است بنابراین می‌توان گفت سوالات پرسشنامه تحقیق از پایایی مناسب و مطلوبی برخوردار می‌باشند. فرضیات تحقیق با استفاده از روش مدلسازی معادلات ساختاری و نرم افزار smartPLS مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد مسئولیت اجتماعی در رابطه بین «استراتژی‌های مدیریت ریسک محیطی» و «تصمیم‌گیری‌های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل‌گر داشت به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر استراتژی‌های مدیریت ریسک محیطی را بر تصمیم‌گیری‌های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می‌کند.

واژگان کلیدی: استراتژی، مدیریت ریسک محیطی، مسئولیت اجتماعی، تامین مالی پروژه

مقدمه

طی دو دهه اخیر، مسئولیت اجتماعی شرکتی به یکی از موضوعات اساسی اخلاق کسب و کار، و قانون تبدیل شده است. اخیراً نیز این مقوله به محور اصلی توجهات اقتصاد دانان در روزنامه‌های مشهور و همچنین ژورنال‌های مجامع علمی بدل گشته است. مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکتی با تغییر در نگرش کسب و کار از دیدگاهی محدود و منعطف به افزایش سودآوری، تا نگرشی وسیع‌تر یعنی کیفیت زندگی، حفاظت از منابع و تأمین نیازهای عمومی جامعه گسترش یافته است. به عبارت دیگر، این نوع دیدگاه شامل اصول توسعه پایدار است (پوپا، ۲۰۱۵).

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها رابطه بین شرکت و سهامداران را تحت تأثیر قرار می‌دهد و محرک‌هایی عملکرد شرکت از طریق نفوذ مشتریان است. مسئولیت اجتماعی و رضایت مشتریان از محرک‌های استراتژیک عملکرد شرکت می‌باشد. رضایت مشتری، به رضایت کلی مشتری از شرکت حاصل می‌شود که در مرکز بازاریابی و از محرک‌های عملکردی شرکت می‌باشد. مسئولیت اجتماعی، طرح‌ها و فعالیت‌ها و نگرانی و تعهدات مدیریت نسبت وضعیت سلامت جامعه به‌عنوان یک موضوع کلی، اشاره دارد (سان و پرایس، ۲۰۱۶).

امروزه همه نهادها ادعا می‌کنند که از نظر اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی متعهد به فلسفه امور مالی پایدار هستند. همه در واقع می‌برای ساعت‌های طولانی، توانند با تمام جزئیات، توضیح دهند که چگونه نهاد های اخلاقی و فضیلتی خود را در قالب مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR) اداره می‌کنند. در این راستا، اول از همه، تعدادی از بانک‌ها از نظر اخلاقی / اجتماعی / رویکرد زیست محیطی، معمولاً گزارش‌های برجسته CSR را ارائه می‌دهند، اما آماده تغییر در عمق مدل کسب و کار سنتی خود نیستند. گروه دوم، بانک‌هایی هستند که مدل‌های مختلف کسب و کار خود را در رابطه با سایر موسسات مالی با تأکید بر وضعیت حقوقی و تعهدشان نسبت به ارزش‌های اقتصادی اجتماعی ارائه می‌دهند. در اواسط ۱۹۸۰، مباحث اخلاقی در مدل‌های فعالیت بانک‌ها مطرح شده است که نشان دهنده تعهد زیست محیطی بانک‌ها بوده است و مسئله مسئولیت اجتماعی در این بانک‌ها مطرح گردید (رلانو و پولت، ۲۰۱۲).

کمبود تحقیق درباره پیامدهای CSR در کشورهای در حال توسعه وجود دارد، به خصوص رابطه آن با دیدگاه مدیریت ریسک زیست محیطی در بخش بانکداری، است. اقدامات داوطلبانه CSR باعث افزایش اعتبار سازمانی می‌شوند فشار دولت و سهام دار یکی از دلایل اصلی پذیرش اصول اقدامات CSR است. ویژگی‌های سازمانی می‌تواند بر روی درک مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت زیست طبیعی شرکت‌ها تأثیر گذار باشد. در این راستا، اجرای ارزیابی زیست محیطی، اعتباری و سهامداران در تصمیمات تأمین مالی پروژه از اهمیت بیشتری برخوردار است. دلیل اصلی این امر، درک تفاوت‌های اجتماعی در زمینه توسعه است. صنعت مالی به طور مستقیم به محیط زیست کمک می‌کند. بانک‌ها با اثرات زیست محیطی داخلی و خارجی مرتبط هستند. فاکتورهای داخلی مربوط به فرآیند تجاری آنها است، به این معنی است که بانک‌ها فعالیت‌های تجاری خود را انجام می‌دهند در حالی که عوامل خارجی مربوط به محصولات آنها هستند. موسسات مالی معمولاً از مسایل مدیریت ریسک زیست محیطی به ویژه در کشورهای در حال توسعه چشم‌پوشی می‌کنند. با این حال، نگرانی‌های زیست محیطی ممکن است فرصت‌هایی ایجاد کند و مزیت‌های رقابتی را برای موسسات مالی فراهم کند. مکانیسم‌های تأمین مالی بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، به خصوص تأمین مالی پروژه، اعتبار و ارزش بانکی، دارد. مسئولیت اجتماعی سبب می‌شود که نه تنها مدیریت ریسک محیط زیستی را کنترل کند، بلکه سودآوری را در بخش بانکداری نیز افزایش می‌دهد. شرکت‌ها می‌توانند با سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های CSR منافع مالی بیشتری کسب کنند. تفاوت آشکاری بین اجرای سیاست‌های CSR بین سازمان‌های تازه تاسیس و سازمان‌هایی وجود دارد که سابقه طولانی دارند (سرفراز و همکاران، ۲۰۱۸).

چندین محقق مسئولیت اجتماعی شرکت را به عنوان یک متغیر تعدیل‌کننده در ابعاد مختلف عملکرد شرکت در نظر گرفته‌اند. مسئولیت اجتماعی شرکت همبستگی قوی با عملکرد شرکت دارد. سرمایه‌گذاران برای چنین شرکت‌هایی، که روابط خوبی با

سهامداران و تامین کنندگان دارند، دارای اولویت بالاتری هستند. فعالیت‌های و آگاهی از مسئولیت اجتماعی شرکت، نقش تعیین‌کننده‌ای در تعامل با سهامداران دارند. مسئولیت اجتماعی شرکت به عنوان یک تعدیل‌کننده، به بانک‌ها در تصمیم‌گیری تامین مالی پروژه کمک خواهد کرد (سرفراز و همکاران، ۲۰۱۸).

تامین مالی پروژه یک مفهوم قدیمی است و تقریباً در هر کشوری مورد استفاده قرار می‌گیرد. تامین مالی پروژه ارتباط نزدیکی با ریسک زیست محیطی دارد. زیرا معمولاً پروژه‌های زیرساختی فراوانی را به عهده می‌گیرد. موسسه مالی معمولاً، خطرات اجتماعی و محیطی را از طریق سرمایه‌گذارانی که با خطرات مستقیم و غیر مستقیم مواجه هستند، افشا می‌کنند. پذیرش این اصول، برای توسعه اقتصادی مفید است و عملکرد آن به طور مثبتی با عملکرد بانک‌ها در ارتباط است. اجرای اصول زیست محیطی، در مقایسه با هزینه آن، مزایای بیشتری دارد. بانک‌ها اصول سه‌گانه مسئولیت اجتماعی، را اتخاذ می‌کنند زیرا این سیاست‌ها در کاهش ریسک اعتباری، مفید هستند. مزیت رقابتی را می‌توان با اتخاذ این اصول مسئولیت اجتماعی، بدست آورد. تصمیم‌گیری برای تامین مالی پروژه یک مساله چالش برانگیز برای موسسات مالی است. در طول فرآیند ارزیابی و تصمیم‌گیری، مدیران فعالیت‌های اقتصادی و مالی را در نظر می‌گیرند. فعالیت‌های بانکی تاثیر مستقیمی بر محیط زیست ندارند. بانک‌ها ریسک‌های ناشی از آلودگی و مواد شیمیایی را در هوا، زمین و آب را تولید نمی‌کنند. با این حال، بانک‌ها به طور غیرمستقیم مسئول آسیب‌های عظیم به محیط طبیعی از طریق فعالیت‌های وام‌دهی خود هستند. مقررات زیست محیطی می‌توانند بر جریان‌های نقدی شرکت تاثیر بگذارند. بخش مالی و بانک‌ها، برای تامین مالی پروژه‌های توسعه‌ای، که منجر به تخریب محیط زیست می‌شوند مورد انتقاد قرار می‌گیرند (سرفراز و همکاران، ۲۰۱۸).

مدیران علاوه بر آنکه باید منافع و حقوق سازمان خود را تأمین کنند باید به عنوان یک امر اخلاقی در راه تأمین رفاه، آسایش، نیازها و علایق مردم جامعه نیز مشارکت داشته باشند. از جهت دیگر نباید تصمیمات و رفتارهای مدیریتی منجر به وارد کردن خسارت، زیان و آسیب به جامعه و افراد آن شود. در سطح جهانی، رابطه مثبت و قوی میان تعهد به اجرای مسئولیت‌پذیری اجتماعی بنگاه‌های اقتصادی و رشد سودآوری، افزایش توانمندی و رقابتی ماندن آنان به چشم می‌خورد. پذیرش مسئولیت اجتماعی از سوی بنگاه‌ها، گامی اساسی در جهت ارتقای اعتماد عمومی سرمایه‌گذاران به بنگاه‌ها و نیز ترغیب نیروی کار متخصص به همکاری با بنگاه‌های مسئولیت‌پذیر محسوب شده است. با این تفصیلات مسئله تحقیق حاضر بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر رابطه‌ی بین استراتژی‌های مدیریت ریسک محیطی و تصمیمات مربوط به تامین مالی پروژه است؟

پیشینه تحقیق

عباس زاده و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی افشای مسئولیت اجتماعی در نظام بانکی پرداختند. با توجه به یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد از آنجا که در ایران هیچ قانون، استاندارد یا آیین‌نامه‌های بانکها را ملزم به افشای اطلاعات اجتماعی نکرده است، هرگونه افشا در این حوزه به صورت داوطلبانه و غیر شفاف است و نهادهای مسئول باید برای الزام بانکها به ارائه گزارشهای اجتماعی تحرک جدی در پیش گیرند و ضمن ایجاد کمیته گزارشگری اجتماعی، چارچوب نظری کلی جهت گزارشگری اجتماعی بانکی در کشور تدوین، تا اهداف بانکداری اجتماعی تحقق یابد. دارابی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی ارتباط گزارشگری مسوولیت اجتماعی با ارزش و ریسک شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. متغیرهای تحقیق شامل گزارشگری مسئولیت اجتماعی (استفاده از گزارشات هیئت مدیره)، ارزش شرکت (نسبت کیوتوبین)، ریسک سیستماتیک، اندازه شرکت (لگاریتم کل دارایی‌ها)، اهرم مالی (مجموع بدهی‌ها به کل دارایی‌ها)، بوده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون معنی داری در رگرسیون چند گانه به وسیله نرم افزار Eviews 8 استفاده شده است. نتایج نشان داد بین متغیرهای تحقیق مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. همچنین از بین متغیرهای کنترلی، اندازه و اهرم مالی شرکت، با ارزش شرکت، رابطه‌ی معناداری داشته است. نتایج فرضیه‌ها نشان داد که بین گزارشگری مسوولیت اجتماعی با ریسک و ارزش شرکت رابطه‌ی معناداری وجود دارد. رحیمی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و ریسک اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

پرداختند. نتایج بدست آمده حاکی از این است که بانک ها با تقویت و افشای جنبه های مختلف مسئولیت اجتماعی می توانند بر کاهش ریسک اعتباری خود موثر باشند. به بیان دیگر هر چه میزان افشا در بانک های ایرانی در رابطه با مسئولیت آنها در قبال جامعه بیشتر باشد ریسک اعتباری بانک ها کاهش خواهد یافت. امامی و ناطق (۱۳۹۵) به بررسی تمرین های مدیریت ریسک و مسئولیت اجتماعی بانک ها (BSR) بر اثر بخشی مدیریت ریسک در بانک صادرات پرداختند. نتایج نشان داد: تمرین های مدیریت ریسک منجر به اثر بخشی مدیریت ریسک در بانک صادرات می گردد. اما مسئولیت اجتماعی بانک ها (BSR) بر اثر بخشی مدیریت ریسک در بانک صادرات، موثر نبوده است. رجائی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی ارتباط بین مسئولیت های اجتماعی شرکت ها و محدودیت تامین منابع مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج فرضیه اصلی پژوهش که به دنبال بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت با محدودیت تامین مالی می باشد را تایید کرد و فعالیت شرکت در حوزه اجتماعی می تواند در کاهش محدودیت تامین مالی موثر باشد. شهری و رحمانی (۱۳۹۵) به بررسی میزان حساسیت مسئولیت پذیری اجتماعی از اندازه و ریسک های شرکتها، پرداختند. تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که در بین عوامل مرتبط با اندازه شرکت، فروش تاثیر معنی داری بر افشای مسئولیت اجتماعی بنگاه ندارد، در واقع بنگاه بیشتر دنبال افزایش فروش و سودآوری خود هستند در خصوص عوامل ریسک نیز نتایج مشخص نمود که هم اهرم مالی و هم بتای سهام ارتباط معنی داری با میزان افشای مسئولیت پذیری اجتماعی بنگاه ندارد. تاروپ انسن (۲۰۱۴) به بررسی CSR به مدیریت ریسک اجتماعی - تاثیر روابط قوی و ضعیف در شرکتهای چند ملیتی معدن ارمنستان پرداختند. شواهد نشان می دهد که استراتژی مدیریت ریسک مبتنی بر استانداردها تصویب شده است و این استراتژی بر اساس استانداردهای بین المللی مسئولیت اجتماعی (CSR) و فعالیت های بشردوستانه است. باشا (۲۰۱۶) به بررسی مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت ریسک زیست محیطی طبیعی در بخش بانکی مالزی، پرداخت. یافته های حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها جمع آوری شده نشان می دهد که بخش بانکی مالزی به طور کلی مدیریت خوبی در زمینه ی مدیریت محیط زیست داشته است. با این حال، مدیریت زیست محیطی بانک های محلی کمتر از بانک های بین المللی است. همچنین مشخص شده است که بانک های اسلامی عملکرد بهتر مدیریت زیست محیطی نسبت به بانک های معمولی دارند. گمباتا و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی مسئولیت اجتماعی شرکت و مشخصات ریسک بانک: شواهد از اروپا، پرداختند. یافته های این تحقیق نشان می دهد که مؤسسات مالی با سودآوری پایین، برای دریافت خدمات مناسب بانکی، اطلاعاتی اختصاصی از فعالیت های CSR را ارائه می دهند، در حالی که مؤسسات مالی، گزارش های CSR را برای اطمینان خارجی ارائه نمی کند و یا گزارش های CSR خود را برای حصول اطمینان بعضی از حسابرسان، ارائه نمی کنند. سرفراز و. همکاران (۲۰۱۸) به بررسی استراتژیهای مدیریت ریسک محیطی و نقش تعدیل کننده مسئولیت اجتماعی شرکت در تصمیمات مربوط به تامین مالی پروژه پرداختند. این تحقیق نشان می دهد که بخش بانکداری پاکستان در حال اجرای سیاستهای مدیریت محیطی می باشد. بانکهای خارجی انگیزه بیشتری برای انجام فعالیتهای مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکتها دارند. تفاوتهای فرهنگی می توانند بر گرایش مدیر نسبت به اجرای سیاستهای مدیریت ریسک محیطی، تاثیر بگذارند. نتایج نشان می دهند که «مسئولیت اجتماعی شرکت» نقشی تعدیل کننده را در تصمیمات تامین مالی پروژه و نیز در مدیریت ریسک محیطی، ارزیابی ریسک اعتباری و ارزیابی سهامداران دارد. تمامی فرضیه های تحقیق از ارزشی معنی دار برخوردارند. فردریکسون (۲۰۱۸) به بررسی مسئولیت اجتماعی شرکت، ریسک و توسعه در صنعت معدن پرداخت. نتایج تحقیق نشان داد چگونگی برنامه های CSR به عنوان یک روش مهم، برای مدیریت چالش های استراتژیک برای شرکت هایی که در اینجا به عنوان ریسک های شناختی، عملیاتی یا نظارتی، طبقه بندی می شوند CSR به عنوان شاخصی از مدیریت ریسک، محدودیت های مهمی از قبیل شامل استفاده از CSR به عنوان روابط عمومی، هدف قرار دادن کسانی که بیشترین ریسک متحمل هستند، بیش از حد ساده سازی فرآیندهای پیچیده و تمرکز بر حفظ وضعیت موجود را، هدف قرار می دهند.

فرضیه های تحقیق

- فرضیه ۱: استراتژی های مدیریت ریسک محیطی بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه، تاثیری معنادار دارد.
- فرضیه ۲: ارزیابی ریسک اعتباری بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تاثیری معنادار دارد.
- فرضیه ۳: ارزیابی ریسک سهامداران بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تاثیری معنادار دارد.
- فرضیه ۴: مسئولیت اجتماعی، تاثیر استراتژی های مدیریت ریسک محیطی را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.
- فرضیه ۵: مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک اعتباری را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.
- فرضیه ۶: مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک سهامداران را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و روش آن، توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. همچنین پژوهش حاضر بر حسب نحوه اجراء از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق کلیه مدیران شعبات تهران بانک هایی است که در زمان تحقیق در بورس اوراق بهادار تهران حضور داشته باشند. این بانک ها در مجموع ۱۷ بانک به شرح جدول زیر هستند:

جدول ۱- بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

ردیف	نام بانک
1	بانک اقتصاد نوین
2	بانک انصار
3	بانک ایران زمین
4	بانک آینده
5	بانک پارسیان
6	بانک پاسارگاد
7	بانک تجارت
8	بانک حکمت ایرانیان
9	بانک خاورمیانه
10	بانک دی
11	بانک سامان
12	بانک سرمایه
13	بانک سینا
14	بانک صادرات ایران
15	بانک کار آفرین
16	بانک گردشگری
17	بانک ملت

به دلیل اینکه اطلاعات دقیقی از تعداد جامعه آماری در دسترس محقق نیست، لذا جامعه آماری به صورت نامحدود در نظر گرفته شده است. بنابراین از فرمول جامعه نامحدود، برای تخمین حجم نمونه استفاده خواهد شد. با استفاده از این فرمول حجم نمونه به صورت زیر برابر با ۳۸۴ نفر محاسبه شد:

$$n = \left(\frac{Z_{\alpha/2} \times \delta}{\varepsilon} \right)^2 = \left(\frac{1.96 \times 0.6}{0.06} \right)^2 = 384.16 \sim 384$$

در این پژوهش روش نمونه گیری به صورت خوشه ای دو مرحله ای انجام شد. به این صورت که ابتدا از میان شعبات هر بانک تعداد ۲۲ شعبه به صورت تصادفی انتخاب شد و در هر شعبه، از مدیر شعبه درخواست شد که پرسشنامه تحقیق را تکمیل نماید. بنابراین در مجموع $391 = 22 \times 17$ نفر از مدیران بانک ها در پژوهش شرکت کرده اند. با توجه به اینکه این تعداد بیشتر از حجم نمونه ی موردنیاز است، بنابراین نتایج پژوهش از دقت کافی برخوردار است. در این تحقیق، پرسشنامه استاندارد سرفراز و همکاران (۲۰۱۸) شامل ۴۰ سؤال استفاده شده است. در این پرسشنامه برای اندازه گیری متغیرهای مورد نظر مقیاس پنج گزینه ای لیکرت مورد استفاده قرار می گیرد. در این تحقیق به منظور تعیین روایی پرسشنامه ها از روایی محتوا استفاده شد که برای روایی محتوا، پرسشنامه ها به تأیید اساتید راهنما، مشاور و متخصصین این حوزه رسید و اصلاحات لازم صورت پذیرفت. به طوری که سعی شد سوالات بیشترین انطباق را با شرایط بومی داشته و برای پاسخ دهندگان ملموس باشند. با استفاده از تجزیه و تحلیل داده های تحقیق از طریق نرم افزار آمار SPSS، ضریب آلفای کرونباخ برای تعداد ۲۰ پرسشنامه، برابر با ۰,۷۸۱ تعیین شده است که چون بزرگتر از ۰,۷ است بنابراین می توان گفت سوالات پرسشنامه تحقیق از پایایی مناسب و مطلوبی برخوردار می باشند. فرضیات تحقیق با استفاده از نتایج حاصل از روش مدلسازی معادلات ساختاری و نرم افزار smartPLS مورد بررسی قرار می گیرد.

یافته های تحقیق

آزمون نرمال بودن توزیع متغیرها

همانطور که در جدول ۲- ملاحظه می شود، مقدار معناداری برای تمام متغیرهای تحقیق کوچکتر از ۰,۰۵ می باشد، لذا این متغیرها دارای توزیع نرمال نیستند.

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

متغیر	آماره آزمون	مقدار معناداری
ارزیابی ریسک سهامداران	0.085	0.000
مدیریت ریسک محیطی	0.088	0.000
ارزیابی ریسک اعتباری	0.130	0.000
مسئولیت اجتماعی	0.083	0.000
تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی	0.098	0.000

روایی

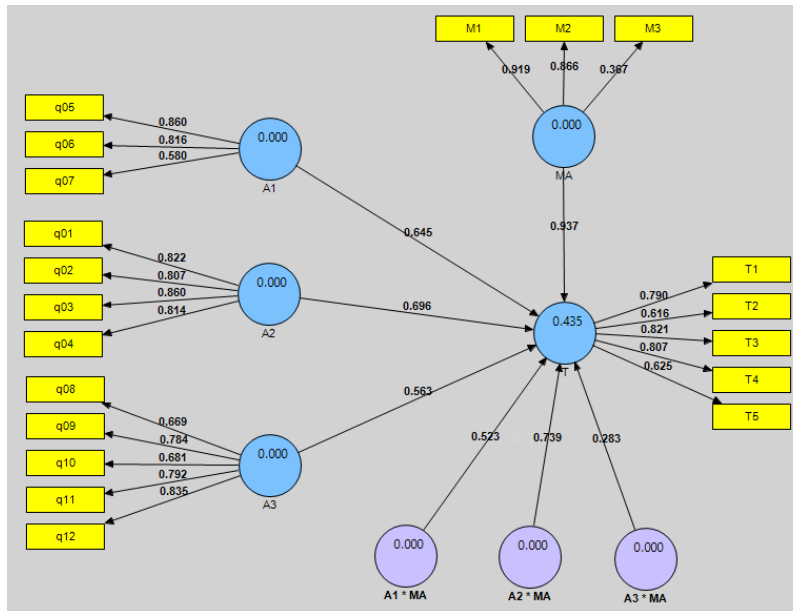
جدول ۳- روایی همگرایی متغیرهای تحقیق

متغیرها	AVE	CR
ارزیابی ریسک سهامداران	0.581	0.802
مدیریت ریسک محیطی	0.683	0.896
ارزیابی ریسک اعتباری	0.570	0.868
مسئولیت اجتماعی	0.576	0.785
تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی	0.544	0.854

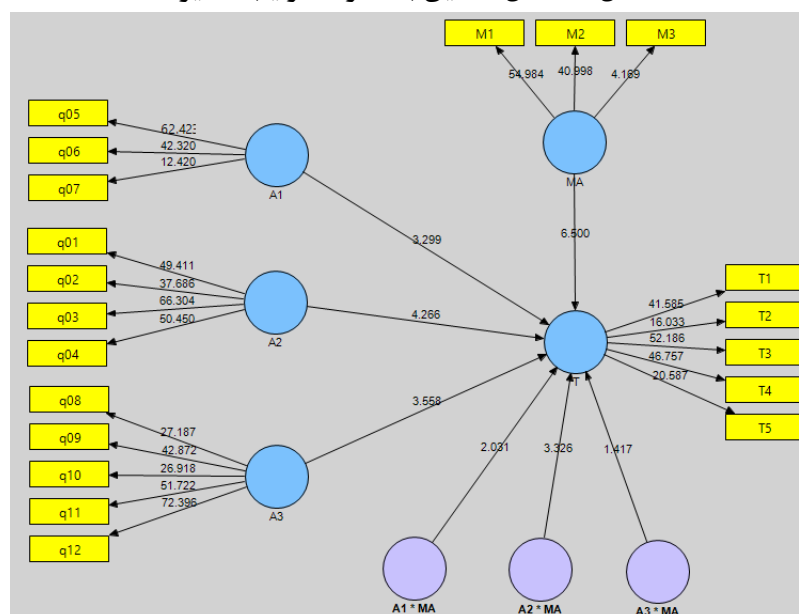
در جدول ۳- مشاهده می‌گردد که مقدار میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) همواره بزرگ‌تر از ۰/۵ است و مقدار پایایی ترکیبی نیز در تمام موارد مقداری بیشتر از ۰/۷ به دست آمده که از مقدار میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) نیز بزرگ‌تر است؛ بنابراین روایی همگرایی مدل تأیید می‌شود.

آزمون فرضیات تحقیق

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق را در حالت معناداری شامل مقادیر آماره t نشان می‌دهد. برای بررسی معنادار بودن فرضیات تحقیق از مقدار آماره t مربوط به هر مسیر استفاده می‌شود. به این صورت که اگر مقدار آماره t بزرگتر از ۱,۹۶ باشد، مسیر مورد بررسی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار خواهد بود.



شکل ۱- مدل تحقیق به همراه ضرایب مسیر



شکل ۲- مدل تحقیق به همراه مقادیر معناداری

آزمون فرضیه ۱: استراتژی های مدیریت ریسک محیطی بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه، تاثیری معنادار دارد. همانطور که در جدول ۴- ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۴,۲۶۶ و بزرگتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا مدیریت ریسک محیطی با ضریب مسیر ۰,۶۹۶، تاثیری معنادار بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه دارد. با توجه به اینکه این ضریب مسیر مقداری مثبت است، لذا این دو متغیر رابطه ای مستقیم با یکدیگر دارند. به عبارت دیگر بهبود مدیریت ریسک محیطی موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. بنابراین فرضیه ۱ تحقیق تایید می شود.

جدول ۴- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۱

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	مدیریت ریسک محیطی (A2)
تایید	۴,۲۶۶	۰,۶۹۶			

آزمون فرضیه ۲: ارزیابی ریسک اعتباری بر تصمیم گیریهای مربوط به تامین مالی پروژه تاثیری معنادار دارد. همانطور که در جدول ۵- ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۳,۵۵۸ و بزرگتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا ارزیابی ریسک اعتباری با ضریب مسیر ۰,۵۶۳، تاثیری معنادار بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه دارد. با توجه به اینکه این ضریب مسیر مقداری مثبت است، لذا این دو متغیر رابطه ای مستقیم با یکدیگر دارند. به عبارت دیگر بهبود ارزیابی ریسک اعتباری موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. بنابراین فرضیه ۲ تحقیق تایید می شود.

جدول ۵- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۲

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	ارزیابی ریسک اعتباری (A3)
تایید	۳,۵۵۸	۰,۵۶۳			

آزمون فرضیه ۳: ارزیابی ریسک سهامداران بر تصمیم گیریهای مربوط به تامین مالی پروژه تاثیری معنادار دارد. همانطور که در جدول ۶- ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۳,۲۹۹ و بزرگتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا ارزیابی ریسک سهامداران با ضریب مسیر ۰,۶۴۵، تاثیری معنادار بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه دارد. با توجه به اینکه این ضریب مسیر مقداری مثبت است، لذا این دو متغیر رابطه ای مستقیم با یکدیگر دارند. به عبارت دیگر بهبود ارزیابی ریسک سهامداران موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. بنابراین فرضیه ۳ تحقیق تایید می شود.

جدول ۶- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۳

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	ارزیابی ریسک سهامداران (A1)
تایید	۳,۲۹۹	۰,۶۴۵			

آزمون فرضیه ۴: مسئولیت اجتماعی، تاثیر استراتژی های مدیریت ریسک محیطی را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

همانطور که در جدول ۷- ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۳,۳۲۶ است که بزرگتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا مسئولیت اجتماعی در رابطه ی بین «استراتژی های مدیریت ریسک محیطی» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر را

دارد. به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر استراتژی های مدیریت ریسک محیطی را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند. بنابراین فرضیه ۴ تحقیق تایید می شود.

جدول ۷- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۴

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	A2 × MA
تایید	۳,۳۲۶	۰,۷۳۹			

آزمون فرضیه ۵: مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک اعتباری را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

همانطور که در جدول ۸- ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۱,۴۱۷ است که کوچکتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا مسئولیت اجتماعی در رابطه ی بین «ارزیابی ریسک اعتباری» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر ندارد. به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک اعتباری بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه را تعدیل نمی کند. بنابراین فرضیه ۵ تحقیق تایید نمی شود.

جدول ۸- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۵

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	A3 × MA
عدم تایید	۱,۴۱۷	۰,۲۸۳			

آزمون فرضیه ۶: مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک سهامداران را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای بررسی فرضیه ۶ در جدول ۹- آمده است. همانطور که در این جدول ملاحظه می شود، مقدار آماره t برابر با ۲,۰۳۱ است که بزرگتر از ۱,۹۶ می باشد. لذا مسئولیت اجتماعی در رابطه ی بین «ارزیابی ریسک سهامداران» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر را دارد. به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک سهامداران را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند. بنابراین فرضیه ۶ تحقیق تایید می شود.

جدول ۹- نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری برای فرضیه ۶

نتیجه	آماره t	ضریب مسیر	مسیر		
			تصمیم گیری های تامین مالی پروژه (T)	<---	A1 × MA
تایید	۲,۰۳۱	۰,۵۲۳			

بررسی نیکویی برازش مدل

مقدار GOF برای متغیر وابسته تحقیق با استفاده از جدول ۱۰- محاسبه شد. با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰,۴۸۶ و بیشتر از ۰,۳۶ است، می توان گفت که مدل در مجموع دارای برازش مناسبی است.

جدول ۱۰- شاخص GOF برای بررسی برازش مدل

GOF	communality	R ²	متغیر وابسته
۰,۴۸۶	۰,۵۴۴	۰,۴۳۵	تصمیم گیری های تامین مالی پروژه

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از روش معادلات ساختاری در سطح اطمینان ۹۵ درصد نشان داد که؛ استراتژی های مدیریت ریسک محیطی با ضریب مسیر ۰,۶۹۶ بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تاثیر معناداری داشت. بنابراین بهبود مدیریت ریسک محیطی موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. در سطح اطمینان ۹۵ درصد ارزیابی ریسک اعتباری با ضریب مسیر ۰,۵۶۳ بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تاثیر معناداری داشت. بنابراین بهبود ارزیابی ریسک اعتباری موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. ارزیابی ریسک سهامداران با ضریب مسیر ۰,۶۴۵ بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تاثیر معناداری داشت. بنابراین بهبود ارزیابی ریسک سهامداران موجب بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه می شود. مسئولیت اجتماعی در رابطه بین «استراتژی های مدیریت ریسک محیطی» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر را داشت به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر استراتژی های مدیریت ریسک محیطی را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

مسئولیت اجتماعی در رابطه ی بین «ارزیابی ریسک اعتباری» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر نداشت. به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک اعتباری بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه را تعدیل نمی کند.

مسئولیت اجتماعی در رابطه ی بین «ارزیابی ریسک سهامداران» و «تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه» نقش تعدیل گر را داشت. به عبارت دیگر مسئولیت اجتماعی، تاثیر ارزیابی ریسک سهامداران را بر تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه تعدیل می کند.

در اینجا به تعدادی از تحقیقات پیشین جهت مقایسه با نتایج پژوهش حاضر اشاره می شود: در تحقیق دارابی و همکاران (۱۳۹۵) نتایج فرضیه ها نشان داد که بین گزارشگری مسوولیت اجتماعی با ریسک و ارزش شرکت رابطه ی معناداری وجود دارد. رحیمی و همکاران (۱۳۹۵) دریافتند هر چه میزان افشا در بانک های ایرانی در رابطه با مسوولیت آنها در قبال جامعه بیشتر باشد ریسک اعتباری بانک ها کاهش خواهد یافت. تحقیق امامی و ناطق (۱۳۹۵) نتایج فرضیه اصلی پژوهش که به دنبال بررسی ارتباط بین مسوولیت اجتماعی شرکت با محدودیت تامین مالی می باشد را تایید کرد و فعالیت شرکت در حوزه اجتماعی می تواند در کاهش محدودیت تامین مالی موثر باشد. در تحقیق سرفراز و همکاران (۲۰۱۸) نتایج نشان داد که «مسئولیت اجتماعی شرکت» نقشی تعدیل کننده را در تصمیمات تامین مالی پروژه و نیز در مدیریت ریسک محیطی، ارزیابی ریسک اعتباری و ارزیابی سهامداران دارد. تمامی فرضیه های تحقیق از ارزشی معنی دار برخوردارند.

پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نتایج حاصل به مدیران شرکت ها پیشنهاد می شود با ارزیابی ریسک تغییر در تقاضا و ارزیابی ریسک تغییر در وضعیت رقابتی به بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه کمک کنند.

با ارزیابی ریسک های عدم پرداخت، زیان آن و احتمال آن، به بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه کمک کنند. با ارزیابی ریسک تغییر در تامین کنندگان و سرمایه گذاران، به بهبود تصمیم گیری های مربوط به تامین مالی پروژه کمک کنند. با توجه نمودن به حفظ محیط زیست، موجب افزایش مسئولیت اجتماعی شرکت شوند. که با رعایت منشورهای اخلاقی ارائه خدمات به مشتریان موجب افزایش مسئولیت اجتماعی شرکت شوند.

منابع

- امامی، مرتضی و تهمینه ناطق، ۱۳۹۵، بررسی تمرین های مدیریت ریسک و مسئولیت اجتماعی بانک ها (BSR) بر اثر بخشی مدیریت ریسک در بانک صادرات، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهشهای کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی
- دارابی رویا، وقفی سیدحسام، سلمانیان مریم. (۱۳۹۵). بررسی ارتباط گزارشگری مسوولیت اجتماعی با ارزش و ریسک شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری ارزشی و رفتاری : پاییز و زمستان ۱۳۹۵، دوره ۱، شماره ۲؛ از صفحه ۱۹۳ تا صفحه ۲۱۳.
- رجائی، یداله؛ نصیری، مهین؛ محمدی، نبی‌اله. ۱۳۹۵. بررسی ارتباط بین مسئولیت های اجتماعی شرکت ها و محدودیت تامین منابع مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران،
- رحیمی، رضا؛ اسفندیار ملکیان و قدرت الله برزگر، ۱۳۹۵، بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و ریسک اعتباری بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهشهای کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران شهری، مریم و محسن رحمانی، ۱۳۹۵، بررسی میزان حساسیت مسئولیت پذیری اجتماعی از اندازه و ریسک های شرکتهای، دومین همایش ملی مباحث نوین در حسابداری، مدیریت و کارآفرینی، مینودشت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مینودشت
- عباس زاده، بابک و مجید عظیمی یانچشمه، ۱۳۹۳، بررسی افشای مسئولیت اجتماعی در نظام بانکی، دومین همایش ملی پژوهش های کاربردی در علوم مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه جامع علمی کاربردی
- Frederiksen, Tomas.(2018). Corporate social responsibility, risk and development in the mining industry, Resources Policy, In press, corrected proof, Available online 13 October 2018
- Gambetta Nicolás, María Antonia García-Benau Ana Zorio-Grima .(2017). Corporate social responsibility and bank risk profile: evidence from Europe, September 2017, Volume 11, Issue 3, pp 517–542 | Cite as
- Mohamad, Ali, Basah, 2016. Corporate social responsibility and natural environmental risk management in the context of the banking sector of Malaysia. Thesis (PhD), Business (Including Economics)
- Popa, R. A., 2015. The Corporate Social Responsibility Practices in the Context of Sustainable Development. The Case of Romania, Journal: Procedia Economics and Finance, Volume 23, 2015, Pages 1279–1285
- Sun Wenbin, Price. Joseph M., (2016) "The impact of environmental uncertainty on increasing customer satisfaction through corporate social responsibility", European Journal of Marketing, Vol. 50 Iss: 7/8, pp.
- Sarfraz, M. Do Consumers Consider CSR, A Case of Cellular Companies in Pakistan? Glob. J. Manag. Bus. Res. 2014, 14. Available online: <https://journalofbusiness.org/index.php/GJMBR/article/view/1318> (accessed on 22 July 2018).
- Taarup-Esbensen, Jacob.(2014). From CSR to Social risk management - Impact of strong and weak ties in Armenian mining MNCs